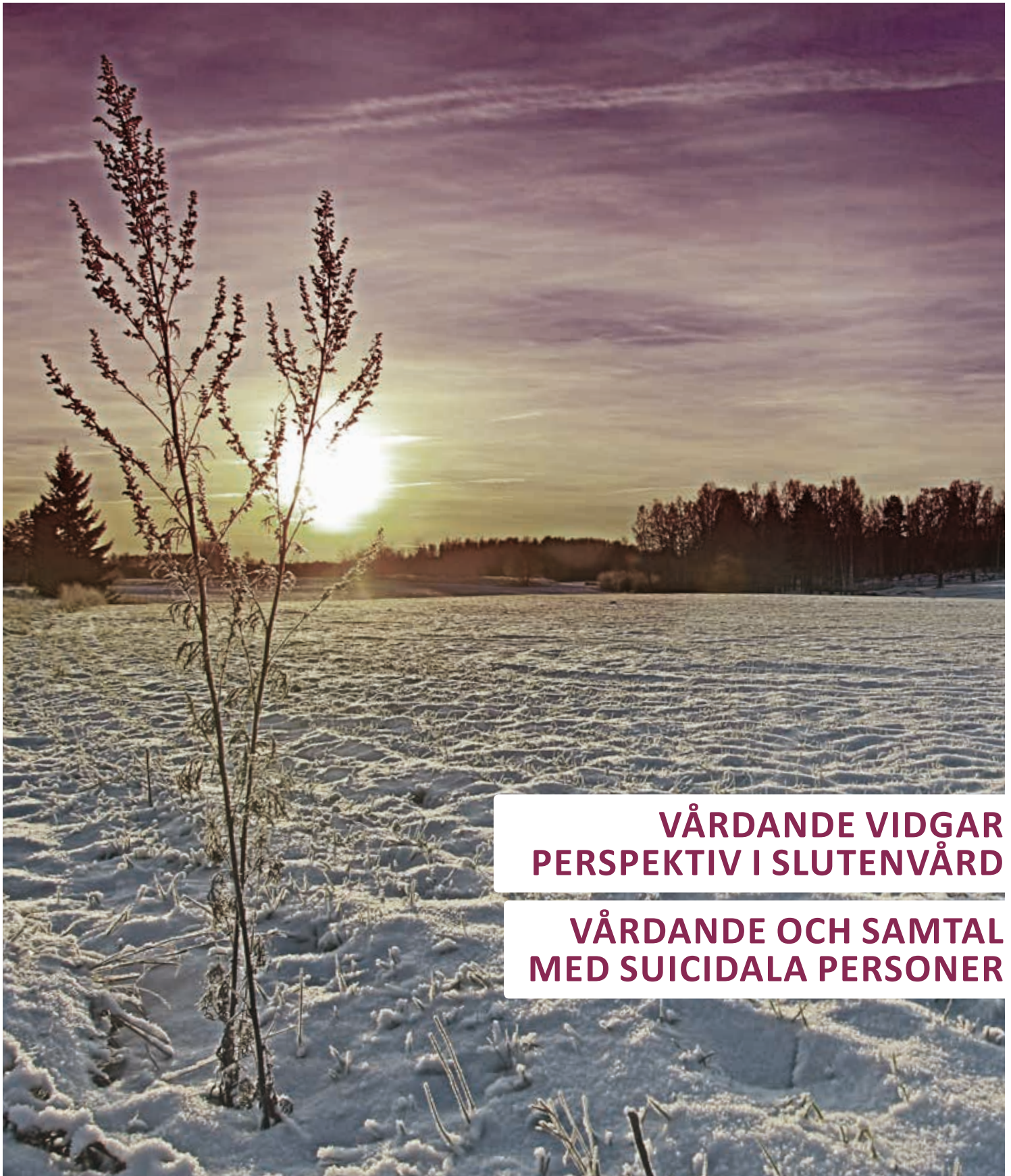

PSYKIATRISKA RIKSFÖRENINGEN
FÖR SJUKSKÖTERSORS TIDSKRIFT

Psyche

NUMMER 4 2017

**VÅRDANDE VIDGAR
PERSPEKTIV I SLUTENVÅRD**

**VÅRDANDE OCH SAMTAL
MED SUICIDALA PERSONER**

Psyche är Psykiatriska Riksföreningen för Sjuksköterskor (PRF) tidskrift som utkommer med fyra nummer per år. Tidningen distribueras till medlemmar och prenumeranter och används för att marknadsföra föreningen. Psyche speglar och bevakar psykiatrisjuksköterskans verksamhetsområde och är föreningens ansikte och kommunikationsmedel internt och externt.

Chefredaktör och ansvarig utgivare

Sebastian Gabriellsson

Kontakt

Psyche c/o Sebastian Gabriellsson
Aprikosvägen 7, 961 48 Boden
070-548 38 64
psyche@psykriks.se
www.psykriks.se

Bli medlem

Prenumeration på Psyche ingår vid medlemskap i PRF. Medlem kan den bli som är sjuksköterska med anknytning till psykiatri genom utbildning eller yrkesverksamhet. Den som inte uppfyller detta krav är välkommen som associativ medlem. Medlemsavgiften för 2017 är 325 kr. Studenter och pensionärer betalar 200 kr. Medlem blir man genom att 1. Anmäla medlemskap via www.psykriks.se eller 2. Betala in avgiften via bankgiro 5118-1592 eller SWISH 123 069 28 06 och ange namn och personnummer.

Utgivningsplan 2018

Nr 1 vecka 10, nr 2 vecka 24,
nr 3 vecka 39, nr 4 vecka 50.

Prenumerera

Prenumerationspris för 2015 är 400:-/år (inom nordn 450:-/år). Teckna prenumeration via PRF:s hemsida www.psykriks.se eller kontakta prenumerationsansvarig karl-henrik.forsman@psykriks.se

Annonsera

För information och annonsbokning kontakta Sebastian Gabriellsson, sebastian.gabriellsson@psykriks.se

Tryck och formgivning

Ågrenshuset, Bjästa
www.agrenshuset.se

Redaktionen ansvarar ej för insänt, ej beställt material samt förbehåller sig redigeringsrätt. Den som sänder in material förutsätts medge elektronisk lagring/publicering.

ISSN 0283-3468

Psykiatriska
Riksföreningen
för Sjuksköterskor

INNEHÅLL

DAGS ATT VIDGA PERSPEKTIVEN INOM

psykiatrisk slutenvård

Vägledning till vårdande och samtal med suicidala personer

FULLSPÄCKAD PSYKIATRI KONGRESS

SPECIALIST
SJUKSKÖTERSKE
STUDENT

JOFFEN KLEIVEN

VÅRD
avdelning
MED PSYKIATRISK
OMVÅRDNAD I FOKUS

...en ofta glömd orsak till den tilltagande sjuksköterskebristen är den känsliga kedjan mellan forskning, tillgång på kvalificerade lärare och kompetenta sjuksköterskor...

SAMARBETE STÄRKER PSYKIATRISK OMVÅRDNAD!

PSYKIATRISKA RIKSFÖRENINGEN

för Sjuksköterskor arrangerade under november ett nätverksmöte för att stärka samarbetet mellan PRF, PRFs nationella forskarnätverk och Nationellt nätverk för specialistsjuksköterskeutbildning med inriktning psykiatrisk vård. Intentionen är att detta samarbete kan vara ett sätt att stärka såväl utbildning, forskning och klinisk praktisk psykiatrisk omvårdnad i landet. Detta är en viktig förutsättning för att säkerställa att personer med psykisk ohälsa möts av personer med kvalificerad psykiatrisk omvårdnadskompetens i vården.

I somras publicerade Nationella nätverket för forskarutbildning inom omvårdnad och vårdvetenskap en artikel med namnet "Sjuksköterskebristen kan inte lösas med lägre kompetens". Med professor Eric Carlström och professor Anna Ehrenberg i spetsen betonade nätverket att det behövs en rejäl satsning för att ta Sverige ur sjuksköterskebristen. I artikeln beskrivs att sjukvårdens starkaste tillgång och samtidigt svagaste länk är alla de, närmare en halv miljon medarbetare, som dagligen går till jobbet och gör en kvalificerad insats för sina patienter. Bristen på sjuksköterskor leder till stängda vårdavdelningar, inställda operationer och försämrad vårdkvalitet. En ofta glömd orsak till den tilltagande sjuksköterskebristen är den känsliga kedjan mellan forskning, tillgång på

kvalificerade lärare, och kompetenta sjuksköterskor. Svårigheter att rekrytera kvalificerade lärare till sjuksköterskeutbildningen kan göra att sjuksköterskebristen blir ett långvarigt tillstånd som kräver lösningar på flera olika nivåer i systemet för att få en ändring till stånd.

Två viktiga konferenser inom psykiatrisk omvårdnad är aktuella under våren 2018. Förutom PRFs årskonferens anordnar den europeiska psykiatrisjuksköterskeorganisationen Horatio konferensen "Safe settings" på Färöarna den 10-12 maj.

Planeringen av årskonferensen i Halmstad den 12-13 april 2018 på temat "Psykiatrisk omvårdnad i klinisk praxis" fortskrider. Program med keynote-talare och kvällsunderhållning håller på att ta konkret form. Målsättningen är att konferensen i år ska bjuda på lite extra och vara något att komma ihåg länge efteråt. Skicka in abstrakt för medverkan med poster eller muntlig presentation och betala en lägre deltagaravgift. Följ uppdateringar på konferenshemsidan www.prfkonferens.se.

Besök gärna PRFs hemsida, facebooksidea och twitter. Att gilla och kommentera PRF på sociala medier är ett bra sätt att hålla sig uppdaterad och via social medier kan du också påverka föreningens aktiviteter och engagemang i den riktning du önskar.

Jag önskar alla en God Jul och ett Gott Nytt År! ■

ORDFÖRANDE HAR ORDET

HENRIKA JORMFELDT
ORDFÖRANDE, PSYKIATRISKA RIKSFÖRENINGEN FÖR SJUKSKÖTERSKOR

God Jul och
Gott Nytt År

DAGS ATT VIDGA PERSPEKTIVEN INOM

psykiatrisk slutenvård

text PERNILLA OMEROV
foto YANAN LI/PERNILLA OMEROV

Pernilla Omerov, specialistsjuksköterska, lektor, Ersta Sköndal Bräcke Högskola.

Onsdag 4 oktober 2017 visade Psykiatri Sydväst i Stockholm upp sin nya satsning på den psykiatriska slutenvården. Svensk psykiatrisk slutenvård har länge haft ett ensidigt biomedicinskt fokus på att diagnostisera, behandla och åtgärda, vilket är viktigt men långt ifrån tillräckligt. Det är dags att de fina orden från styrdokumenterna faktiskt omsätts i klinisk praktik. Pernilla Omerov, specialistsjuksköterska i psykiatrisk vård, lektor vid Institutionen för Vårdvetenskap, Ersta Sköndal Bräcke Högskola, skriver om vårdandet som en utgångspunkt för att vidga perspektiven i psykiatrisk slutenvård.

IGÅR BESÖKTE JAG en av Psykiatri Sydvästs nya psykiatriska slutenvårdsavdelningar och blev så glad. Avdelningen genomsyrades av mycket omsorgsfullt valda lösningar och detaljer. Catrine Magnusson och Therese Nordin visade hur de hade arbetat med säkerheten exempelvis genom att välja dörrhantag, duschar och krokar som försvårar suicidförsök samt hur de valt möbler med mjuka rundade kanter för att

minska risken att någon skadas om en våldsituation uppstår. Dessa åtgärder är inte unika för psykiatrisk slutenvård som ofta fokuserar på att förhindra och förebygga oönskade situationer men det är speciellt att åtgärderna utformas med sådan omsorg. Det som gjorde mig så glad var sättet som dessa specialistsjuksköterskor, sjuksköterskor och skötare presenterade sin avdelning. Fokus var inte hindra,

skydda, behandla och åtgärda utan att vårda! Att skapa en miljö där patienten känner sig trygg och som främjar vårdrelation och hälsa. Catrines ögon glittrade när hon visade rummet de inrett för att patienter ska kunna umgås med sina barn. Att det fanns en separat ingång för att barnen inte skulle behöva passera avdelning och medpatienter för att träffa sin mamma eller pappa. Entréerna till avdelningen

Det som gjorde mig så glad var sättet som dessa
specialistsjuksköterskor, sjuksköterskor
och skötare presenterade sin avdelning. Fokus var inte hindra,
skydda, behandla och åtgärda utan att vårda!

Foto: YANAN LI

Catrine Magnusson, kvalitetsutvecklare.

Foto: Pernilla Omerov.

Therese Nordin, vårdenhetschef.

Foto: Pernilla Omerov.

► är välkomnande. Här tänker jag på många andra psykiatriska slutenvårdavdelningar där första intrycket präglas av förbudsskyltar som antyder att bakom den låsta dörren bestäms möjligheten till kontakt med omvärlden av andra och att tillhyggen är så vanligt förekommande att de behöver avkrävas vid inpassering. Therese understryker vikten av första mötet och berättar att personalen kommer att gå in genom en separat ingång där de kan förbereda sig innan de möter patienterna. Detta för att ingen patient ska mötas av "jag är inte i tjänst ännu", "vänta jag måste bara...". Initiativet välkomnas av en besökare som understryker vikten av att man som personal också behöver vara mentalt förberedd och närvarande för att kunna bemöta patienterna på ett bra sätt.

Respekt och tilltro

Catrine och Therese utgår hela tiden från att patienten är i centrum och vikten av att arbeta för att närstående inkluderas när de talar om vårdplaneringen – vilket återspeglas i planeringen

av avdelningen. Vi går förbi flera välkomnade mötesrum med stora tavlor för att underlätta den gemensamma vårdplaneringen. Det finns också många rum för mellanmänskliga möten och hälsofrämjande aktiviteter. Patientrummen är ljusa och utformade för att skapa trygghet. Dörrarna har elektroniska lås som möjliggör att endast patienten och personalen har tillgång till patientens rum. Det kan tyckas självklart att man som individ ska kunna sova tryggt utan att riskera att någon okänd kommer in på natten men på många avdelningar kan patienten inte låsa sin dörr. Patienter vittnar om sömlösa nätter, hur de ibland varit rädda för sina rumskamrater och medpatienter. På patientrummen finns garderober där patienten kan låsa in sina tillhörigheter, vilket förmedlar respekt men också tilltro. Det finns också låsbara skåp där patienten kan förvara saker som förtillfället endast får hanteras tillsammans med personal, exempelvis rakhylvar. Störst intryck av besöket blir ändå när gruppen som skapat avdelningen berättar

om patienternas reaktioner när de besökte avdelningen. Catrine berättar hur Norman Schiappacasse fått upprepa att dessa avdelningar faktiskt är byggda för patienterna! Personalens ögon lyser och man förstår att de tänkt på sina patienter när de omsorgsfullt planerat varje del av avdelningen. En besökare som själv arbetar inom psykiatrisk vård, utbrister att här skulle man vilja bli vårdad om man själv blev sjuk och jag tänker att det ligger mycket i detta – att personalens omsorg också kommer av att det inte finns ett "vi och dom".

Metoder kan inte ersätta vårdandet

Catrine understryker att det är många personer som har lagt ner mycket tid och engagemang på tekniska och rumsliga lösningar som främjar integritet och självbestämmande utan att åsidosätta säkerheten, men nämner särskilt Anna Skoglund som är brukarinflytandesamordnare och Norman Shiappacasse som är säkerhetssamordnare. Den psykiatriska vården i Sverige har länge präglats av ett ensidigt

perspektiv som fokuserar på att diagnostisera, åtgärda och behandla, detta är viktigt men inte tillräckligt. Det är dags att vidga perspektivet, om vi verkligen ska arbeta med personcentrerad vård behöver även andra arbetsätt främjas. Sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor har tre respektive fyra års utbildning och träning i att arbeta personcentrerat men trots detta är det sällan som de får möjlighet att utöva sin kompetens i klinisk praxis. Sjuksköterskornas utbildning innehåller en stor del medicin och psykiatri men huvudområdet är omvårdnad eller vårdvetenskap som utgår från en filosofisk grund snarare än ett biomedicinskt perspektiv. Den filosofiska grunden genomsyrar utbildningens teoretiska och praktiska delar vilket innebär att sjuksköterskorna utvecklar ett förhållningsätt som präglas av hur de ser på människa, miljö, hälsa och vårdande vilket i sin tur påverkar mötet med patienten. Vårdandet, som en sjuksköterska eller specialistsjuksköterska utför, kan därför inte ersättas av exempelvis samtalsmetoder eller

standardiserade vårdplaner. När man hör specialistsjuksköterskorna som arbetat med detta projekt blir det väldigt tydligt att de har ett annat fokus än vad som vanligtvis råder inom psykiatrisk slutenvård. Att de tänker på hur de ska hjälpa patienten att hitta möjliga lösningar att leva sitt liv snarare än att skydda/förvara tills medicinen hjälper. Det finns idag flera projekt relaterade till exempelvis Lugna rummet och Självvald inläggning där specialistsjuksköterskor får möjlighet att arbeta med sin kompetens trots att de väljer att stanna kvar inom den psykiatriska slutenvården. De nya slutenvårdsavdelningarna är ett lysande exempel på när specialistsjuksköterskor fått möjlighet att omsätta sin kompetens i klinisk praxis för att skapa en vårdande sjukhusmiljö. Min förhoppning är att fler kliniker satsar på att höja kompetensen bland annat genom att satsa på specialistsjuksköterskorna för att leda och utveckla omvårdnaden inom slutenvården. Det behövs också fler brukarinflytandesamordnare i grupper där viktiga beslut diskuteras och fattas. ■

Vad gör man om man får chansen att bygga upp en psykiatrisk vårdavdelning från grunden? Nina Linde, specialistsjuksköterska i psykiatrisk vård och biträdande enhetschef, berättar om planerna på en avdelning där specialistsjuksköterskor ska få nyttja hela sin kompetens.

text och foto NINA LINDE

VÅRD avdelning

MED PSYKIATRISK OMVÅRDNAD I FOKUS

ATT FÅ VARA med och utforma en helt ny enhet är ett unikt tillfälle för vårdutveckling på patientens villkor, där ingen ingrodd "gammal" kultur sitter i väggarna sedan tidigare.

Det är med andra ord en stor möjlighet med potential till inspirerande öppenhet för en ny arbetsgrupp där alltifrån kreativitet till utbildning skapas tillsammans med andra. Den psykiatriska avdelningen Ytterö 2 kommer vara en liten psykiatrisk enhet som planeras öppna den 1 mars 2018. Enheten tillhör Psykossektionen Psykiatri Södra Stockholm, men tar in patienter på remiss från hela "Storstockholm" som behöver fortsatt psykiatrisk vård. Avdelningen kommer inte enbart vända sig till en målgrupp eller patienter med en specifik diagnos. Det kan handla om patienter som behöver bedömning av funktionsnivå eller befinner sig i väntan på lösningar av olika karaktär såsom sociala, ekonomiska, stabiliserande och observerande sådana.

Studenttätt

Det unika med just den här avdelningen är att den kommer bli den första inom Psykiatri Södra som drivs utifrån ett studenttätt koncept med personcentrerad vård i botten. Studiebesök har genomförts till studenttätta avdelningar i Borås samt på Gustavsbergs vårdcentral för att inbringa information och inspiration; vilket det verkligen har varit. Ett samarbete med Ersta Sköndal Bräcke Högskola har inletts för att ta emot sjuksköterskestudenter då avdelningen öppnar. De specialistsjuksköterskor som söker får möjlighet att utnyttja hela sin kompetens genom en helhetssyn i den utmaning det innebär att utveckla omvårdnaden för patienter som befinner sig i en livskris, samt genom att handleda studenter. Vårdutveckling kommer ske i team som inkluderar patienten och även de studenter som gör sin verksamhetsförlagda utbildning (VFU) på avdelningen. Studenter sitter på den senaste vetenskapliga forskningen vilket kan öka både möjligheter till

delaktighet, motivation och nyfikenhet för alla inblandade om den tas tillvara på rätt sätt.

Självvald inläggning

Avdelningen ligger vackert belägen nära Magelugnssjön i Farsta med gångavstånd till Farsta centrum och likaså till naturen. Det finns tolv platser på avdelningen. En kommer vara avsatt för "Självvald inläggning" vilket innebär att patienterna själva styr över sin in- och utskrivning. Målet är att kunna ha två sådana platser i framtiden då det är väsentligt att kunna omfatta patienters autonomi, delaktighet och integritet inom den psykiatriska vården. Ett rum på avdelningen är tänkt till projektet "Lugna Rummet" med syfte att främja välbefinnande och avslappning. Lokalerna är ljusa, stora och med fin utsikt över sjön. Varje patient får ett enkelrum vilket kommer inredas utifrån ett hemlikt koncept med nyinköpta möbler. Typrummet i Nacka står som inspirationskälla för inredningen. De möbler

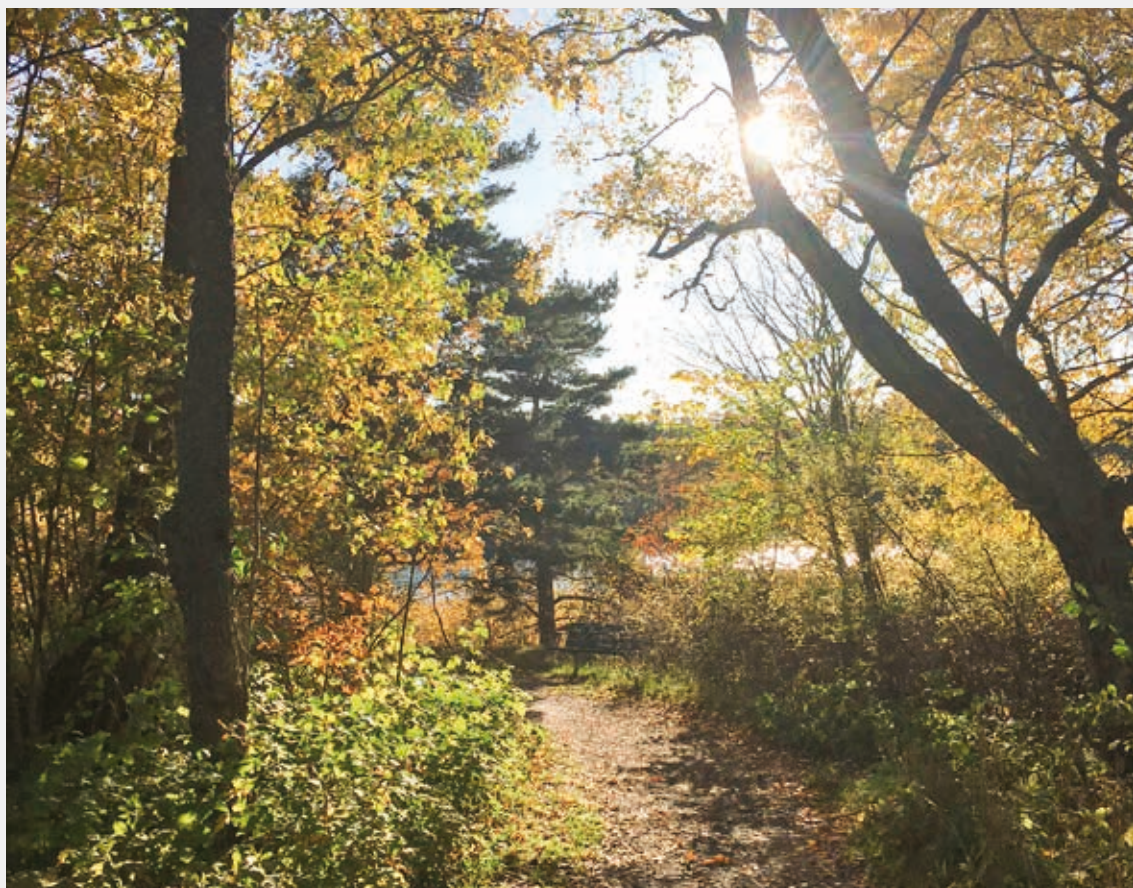
som köps in kommer fungera så att naturliga mötespunkter dominerar formen och är patientsäkra. Den gamla utrustning som finns kvar sedan tidigare på avdelningen kommer bytas ut till evidensbaserad design, vilket till exempel innebär suidsäkra lösningar gällande gardinstänger och krokar. Arbetsområdena kommer vara öppna, dynamiska ytor via ett kontorslandskap där mentalskötare, sjuksköterskor och läkare arbetar tillsammans. Enhetschef, överläkare och den medicinska sekreteraren får egna rum medan de andra professionerna delar på rymliga arbetsytor av modern standard.

Patienten med på rondan

Tanken med den psykiatriska omvårdnaden är att kunna stärka patienternas resurser utifrån den plats de befinner sig i, och att det ska finnas tid till detta, något som det annars är bristvara av inom vården. Den stöttning, information och undervisning som är nödvändig för patienten

och hens närstående är den bas patienten får med sig då hen skrivs ut vilket ska framgå tydligt i planeringen. Med den personcentrerade vården formar patienterna berättelser utifrån sin expertkunskap om sig själva och därigenom kan en bättre förståelse för patienterna växa; för alla inblandade parter. Vårdplanen dokumenteras tillsammans med patienten i en individuell plan som är aktiv för alla professioner och sker med "patientens röst". Patienten kan därefter läsa sin journal via nätet och känna igen sig. Ronderna är tänkta att äga rum i patienternas närvaro; allt för att arbeta mot ett mer transparent förhållningssätt och göra patienten till huvudaktör.

Förhoppningen är att kunna rekrytera både specialistsjuksköterskor och grundutbildade sjuksköterskor som brinner för den psykiatriska vården och ett reflekterande förhållningssätt; att det blir ett starkt, solidariskt team som arbetar för patientens bästa. ■

VÄG ledning

TILL VÅRDANDE OCH SAMTAL MED SUICIDALA PERSONER

text LINDA SELLIN

A personal-recovery-oriented caring approach to suicidality (PROCATS) är en guide till en vårdande hållning som syftar till att stödja och stärka suicidala personers återhämtnings- och hälsoprocesser, även i svåra existentiella gränssituationer. Linda Sellin, psykiatrisjuksköterska och doktorand vid akademien för hälsa, vård och välfärd vid Mälardalens högskola i Västerås, berättar här om sin avhandling som har patientens och närståendes perspektiv i fokus.

UNDER MINA ÅR som psykiatrisjuksköterska har jag alltid intresserat mig för att möta och förstå patientens värld. Inom den psykiatriska heldygnsvården är det vanligt att möta patienter som upplever stark maktlöshet inför livet och ser döden som en utväg. Hur är det att fundera på att avsluta sitt liv eller ha försökt att gjort det en eller flera gånger? Hur är det att inte orka leva längre och samtidigt vara patient? Hur är det att vara närstående till en person som uttrycker en önskan om att dö? När jag fick möjlighet att börja forskarutbildning och gå vidare med mina tankar och reflektioner kring mötet med suicidala patienter och deras närstående, inriktades mina frågor

till patienters återhämtning i en suicidal kris.

Behov av interventioner

Tidigare forskning visar att det finns behov av mer kunskap om hur omvårdnaden kan utforma meningsfulla omvårdnadsinterventioner som syftar till att stödja suicidala patienters återhämtningsprocesser, samt stödja patienters och deras närståendes delaktighet när personen vårdas inom den psykiatriska heldygnsvården. Denna avhandling baseras på ett perspektiv om återhämtning som en process, där personerna upplever sig som kapabla att hantera både utmaningar och möjligheter i livet och införliva mening i det. Därför är

det angeläget att beakta den suicidal patientens livsvärld som en utgångspunkt för patientens personliga återhämtning.

Det övergripande syftet med denna forskning var att utveckla, introducera och utvärdera en omvårdnadsintervention, för att stödja suicidala patienters återhämtning och hälsa, samt stödja patienters och deras närståendes delaktighet i vården. Sammanlagt 15 patienter, 9 närstående, 5 representanter från en svensk organisation inom suicidprevention, 9 leg. sjuksköterskor, och 5 forskare har deltagit i projektet. Med beaktande av komplexiteten i en sådan omvårdnadsintervention och vikten av att belysa skilda aspekter av

fenomenet återhämtning i en suicidal kris, har forskningen genomförts ur ett livsvärldsperspektiv med fenomenologisk filosofi som grund. Forskningsmetoderna har omfattats av reflekterande livsvärldsforskning (Reflective Lifeworld Research), Delphimetod, single case design med kvalitativ och kvantitativ "mixed methods". Datainsamlingen omfattades bland annat av intervjuer, fokusgruppsintervjuer och frågeformulär.

Kommunikativ gemenskap

Den utvecklade omvårdnadsinterventionen i forskningsprojektet karaktäriseras av "kommunikativ gemenskap". En slutsats är också att det i

linje med ett livsvärldsperspektiv är mer lämpligt att beakta detta som en vårdande hållning, snarare än att beskriva det som en specifik omvårdnadsintervention. Resultatet belyser sex kärnaspekter av en "personlig-återhämtnings-orienterad vårdande hållning till suicidalitet" (a personal-recovery-oriented-caring approach to suicidality, PROCATS). Det övergripande syftet med PROCATS är att stödja och stärka suicidala personers återhämtnings- och hälsoprocesser, även i svåra existentiella gränssituationer. Det förstås även som en reflekterande och vårdande hållning i samtal som ger stöd och utrymme för den suicidala patienten att uttrycka sig och prata om det som är svårt, tillsammans med vårdare som genuint vill lyssna på och förstå patienten som person och människa. En sådan dialog och "kommunikativ gemenskap" har potential att främja återhämtning eftersom det underlättar en fördjupad och ömsesidig förståelse för patientens situation, och

ger stöd till patienten att vara delaktig i sin vård och utforma sitt liv utifrån egna intentioner, önskemål och behov. PROCATS inkluderar även att beakta de närstående som är betydelsefulla för patienten i livssammanhanget, och underlätta för patient och närstående att delta tillsammans utifrån egna villkor och behov.

En viktig slutsats i resultatet är att den utvecklade guidens utgångspunkt i patientens livsvärld

och berättelse, har potential att bidra till en relation och ett sammanhang där sjuksköterskan kan utforma vården tillsammans med patienten så vården kan stödja patientens intentioner, drömmar och livsplaner. Patientens erfarenheter av att kunna uttrycka sig och dela det svåra med betydelsefulla och professionella andra, ger viktiga förutsättningar till patientens upplevelse av att få meningsfullt stöd i hanteringen av utmaning-

ar relaterade till såväl liv och död som upplevelser av hopplöshet och maktlöshet. Att på så vis söka förståelse för den suicidala patienten som person och människa i det aktuella livssammanhanget är viktigt i den psykiatriska vården som syftar till att stödja patientens personliga återhämtning och projekt att fortsätta leva. Den utvecklade guiden till PROCATS är preliminär och utgör en grund för fortsatt forskning. ■

LÄS MER

- Avhandlingen finns tillgänglig i Diva/Mälardalens högskola.
- Sellin, L., Asp, M., Wallsten, T., & Wiklund Gustin, L. (2017). Reconnecting with oneself while struggling between life and death: The phenomenon of recovery as experienced by persons at risk of suicide. *International Journal of Mental Health Nursing*, 26(2), 200-207. doi:10.1111/inm.12249
- Sellin, L., Asp, M., Kumlin, T., Wallsten, T., & Wiklund Gustin, L. (2017). To be present, share and nurture: A lifeworld phenomenological study of relatives' participation in the suicidal person's recovery. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 12(1). doi:10.1080/17482631.2017.1287985
- Sellin, L. (2017). A personal-recovery-oriented caring approach to suicidality. Mälardalens högskola, Akademin för hälsa, vård och välfärd.

Kontakt: linda.sellin@mdh.se

FULLSPÄCKAD PSYKIATRI KONGRESS

text och foto TANJA MÄNTYLÄ

World Psychiatric Association anordnade 8-12 oktober en stor kongress i Berlin som samlade flera olika professioner. Temat var "Psychiatry of the 21st century: Context, controversies and commitment". Tanja Mäntylä, specialistsjuksköterska i psykiatri på psykosteam Kungälv/Kärra-Rödbo, Kungälv's psykiatriska klinik, rapporterar.

JAG ANLÄNDE REDAN på söndagen till Berlin och tog chansen att promenera runt och titta på sevärdheter som Brandenburger Tor, riksdagshuset och Tiergarten. Berlin är en stad jag länge haft lust att se men som jag inte prioriterat tidigare. Jag fick möjlighet av min arbetsgivare att delta på kongressen. Arbetsgivaren betalade konferensavgift och arbetstid, medan jag själv stod för resa och logi. Det var ett bra upplägg. För kongressinnehållet stod inbjudna föreläsare från hela världen. Sjuksköterskorna hade egna sessioner om utvecklingen av omvårdnad inom psykiatrisk vård och behandling. Det fanns 44 olika teman/områden, till exempel psykos, affektiva sjukdomar, psykoterapi,

mänskliga rättigheter, stigma och mental hälsa. Varje dag fanns drygt 200 olika föreläsningar att välja på. Däribland föreläsningar om; tvärprofessionella team, personcentrerad vård, tidig intervention, anhörigperspektiv samt peer-support. Kanske inte så konstigt att jag hela tiden kände att jag ville vara på en annan föreläsning samtidigt.

På måndagen började jag med en föreläsning om personcentrerad vård. Talare under denna session var Heikki Ellilä från Åbo, Finland och Mikael Schulz från Tyskland. Michael Schulz föredrag handlade om utmaningar med personcentrerad vård och evidensbaserad praktik. Att flera av talarna var från Finland var lite kul för mig

som själv är därifrån. Heikki Ellilä berättade om Finlands utveckling mot mer personcentrerad vård för människor som lider av psykisk ohälsa. Finlands historia påminner om vår, men Finland hade en djupare ekonomisk kris på 90-talet. Sista talaren som jag lyssnade på var Nina Kilku som talade om tilliten i en kontext av parterapi.

Intressant om peer-support

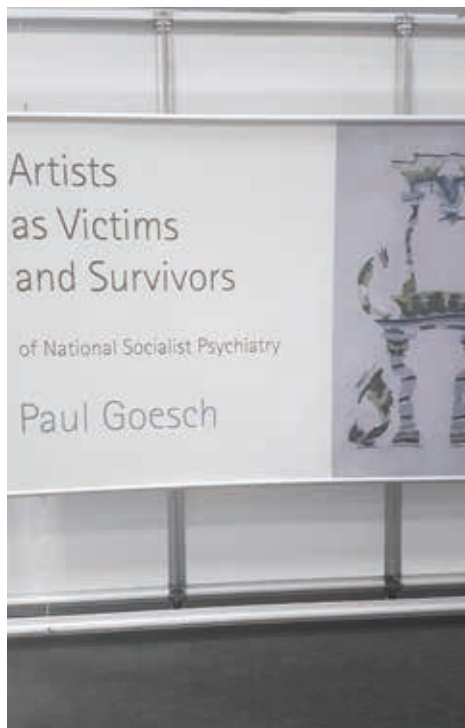
Alla föredrag är inte lika roliga att lyssna på. En sådan var om tyst kommunikation vid psykos.

Jag hade sett framför mig en föreläsning om hur patienter som lider av psykos tolkar och kan förmedla tyst kommunikation. Och det fick jag väl se och höra, men det var mycket torftig

framfört. Det jag fick med mig är att patienter med psykos har ett fattigare uttryckssätt än andra. Efter den lite tråkiga föreläsaren gick jag - eller rättare sagt småsprang jag - till nästa föreläsning. Det var långa avstånd mellan vissa av mina valda föredrag. Mer intressant var det att lyssna till Alison Faulkner som talade om peer-support och upprättande av kunskap baserad på egen erfarenhet. Det var givande och hon var en mycket inspirerande talare. Heikki Ellilä berättade att under tiden han var här på kongressen och föreläste hade två av hans patienter hand om undervisningen till blivande sjuksköterskor hemma i Åbo. Även i Kungälv har det anställts en peer-support till avdelning 9

Överst till vänster: Tanja Mäntylä tillsammans med Elke Menzel, överläkare på PsykosTeam i Kungälv/Kärnä-Rödbo och till höger Heikki Ellilä från Turku University of Applied Sciences. Nedan till vänster: Nina Kilkku från Finland tog upp begreppet tillit i vår relation med patienten och till höger utställning av konstnärer som överlevt nationalsocialistisk psykiatri.

som bedriver heldygnsvård för patienter med psykoser.

Måndagens sista föreläsning som jag mäktade att lyssna på handlade om tvångsvård inom heldygnsvården. Janice Kalagi från Tyskland redogjorde för en liten studie som hon gjort tillsammans med flera andra. Den handlade om reducering av tvång vid psykiatrisk heldygnsvård med öppna dörrar. Studien

visade att patienter kände sig tryggare på en öppen vårdavdelning och att det var mindre andel incidenter där.

Jag hade även velat gå på ett föredrag som var inriktad mot sjuksköterskor om införande av lågintensiv kognitiv beteendeterapi, men efter en hel dag av intryck och föreläsningar på engelska mäktade jag inte med mer kunskap. Det var bara att

ta S-bane tillbaka till Alexanderplatz, en snabb promenad till hotellet och sedan äntligen få lägga upp benen.

Tisdag morgon var det dags igen. På mässan möttes jag och andra deltagare av en demonstration. Likbilar försedda med skyltar om att psykiatrin dödar var framkörda framför entrén. Ja, alla är tyvärr inte nöjda med psykiatrin och tråkigt nog finns det

människor som har fått uppleva övergrepp inom psykiatriska vården. Detta fick jag till mig under en presentation av Tonje Lossius Hussum från Norge.

Utmaning för sjuksköterskor

Under kongressen stötte jag på Eva Hegedus, psykiatriker från Ungern, som föreläste om integrerad föräldrabarninläggning i heldygnsvård. Det var ett mycket intressant och givande föredrag. Hegedus visade filmklipp med behandlingssessioner från ett mentalsjukhus i Budapest, där de hade inrymt en liten vårdavdelning med 7-8 platser för blivande mödrar och nyblivna mödrar. Mödrarna led av psykisk ohälsa som psykos, djup depression och maniska skov. De fick ha ansvar och lära sig anknytning till sina barn. Om det är möjligt bor barnen ihop med mödrarna på avdelningen. Hon lade fram forskningsresultat som visade att med den nya vårdformen kunde flera av barnen bli kvar i sin familj och behövde inte adopteras bort. Eva Hegedus bad mig göra reklam för deras kongress i Budapest, Ungern 7–10 oktober 2018: 1st European Regional Conference on Perinatal and Early Childhood Mental Health.

Sista föreläsningen på onsdagen handlade om utmaningar som sjuksköterskor i Europa möter inom psykiatrisk omvårdnad. Aisling Culhane från Irland berättade om utmaningar som psykiatrisjuksköterskor på Irland tampas med. Irland har utarbetat en mycket bra modell för psykiatrivården men för att få den i hamn behövs sjuksköterskor. Liksom i Sverige är sjuksköterskor en bristvara på Irland. Det utbildas många, men de går vidare till USA eller andra länder som betalar bättre.

Jag hade gärna vart med på flera teman som gavs för sjuksköterskor men de var på tyska.

Sammantaget upplevde jag tre mycket givande och inspirerande dagar. Känslan jag fick var att vi på Kungälv psykiatriska klinik är med på tåget - vi arbetar med tidig intervention, återhämtning, anhörigperspektiv, personcentrerad vård och tvärprofessionella team för att nämna något.

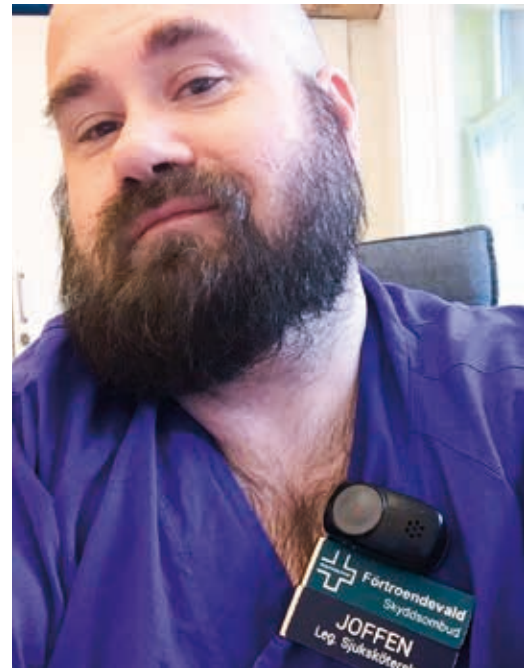
Jag åkte hem till psykosteam Kungälv med en god känsla och nya krafter. ■

Joffen Kleiven, specialistsjuksköterskestudent

text SEBASTIAN GABRIELSSON foto PRIVAT

Specialist sjuksköterske student

Många grundutbildade sjuksköterskor arbetar i psykiatrisk vård. Att gå vidare och genom en specialistutbildning få fördjupa sin kunskap kan vara lockande, samtidigt som oklara förutsättningar och otydlighet när det gäller skillnader i roller och ansvar kan avskräcka. En som valt att kombinera arbete med studier är Joffen Kleiven, specialistsjuksköterskestudent vid Högskolan Väst.

Vem är du?

Jag heter Joffen och kommer ursprungligen från Lillehammer i Norge. 2003 flyttade jag till Göteborg. Jag är en utpräglad föreningsmänniska och intresserad av fackliga frågor, därför är det självklart för mig att vara medlem i PRF och Vårdförbundet.

Var och med vad arbetar du nu?

Jag jobbar på Sahlgrenska universitetssjukhuset, avdelning 81, psykiatri affektiva.

Var har du arbetat tidigare?

Jag började inom Närhälsan och på äldreboende.

Varför valde du att börja arbeta i psykiatrien?

Redan när jag gick grundutbildningen väcktes mitt intresse för att jobba inom psykiatrien. Jag gillar att samtala med människor och tycker bemötandet är viktigt. Jag hade först tänkt arbeta inom barn- och ungdomspsykiatrien. Istället valde jag att börja jobba inom vuxenpsykiatrien för att jag ansåg att det inte räckte med

grundutbildning för att jobba med barn och ungdomar.

Vilka utbildningar har du?

I grunden har jag en utbildning inom hotell- och restaurang. Jag har grundutbildning som sjuksköterska samt flera andra kurser på universitetet med inriktning mot barn och ungdomar. Jag har även en handledarutbildning på avancerad nivå.

Hur kom det sig att du började läsa till specialistsjuksköterska?

Den ambitionen hade jag redan

när jag började grundutbildningen. Jag har jobbat i psykiatri som sjuksköterska 1,5 år före jag började utbildningen. Jag tror det är en stor fördel att starta specialistutbildning ett eller två år efter att man har börjat jobba, just för att skapa sin egen bild på rollen i sin profession och kunna förstå mer vad man diskuterar och talar om i utbildningen.

Vad tycker du om upplägget på studierna?

Jag pluggar halvfart och tycker det passar mig bra. Just nu är jag klar med den första kursen på 7,5 högskolepoäng som handlar om specialistsjuksköterskans roll i psykiatri. Nu har vi påbörjat en 15 poängskurs som handlar mer om diagnoser, medicinering och omvårdnad. Upplägget på utbildningen är att man har en fast dag i veckan med föreläsningar, filmer, diskussioner och examinerande moment - oftast i olika grupper. Jag tycker denna form för studier passar mig mycket bra. Det funkar bra att kombinera studier, arbete och livet i övrigt, men jag tror en stor utmaning med studier i framtiden är att mer undervisning måste ske via nätet så att dessa delar kan kombineras ännu bättre. Jag skulle önska att man kunde sitta hemma och se föreläsningarna på dator i stället för att använda tid i skolan till detta. Det vore också bra om man kunde se vissa föreläsningar live via nätet och om det fanns en diskussionsgrupp där man kunde prata med läraren. Mycket av litteraturen är tyvärr kostsam, och jag tror man skulle ha nytta av att använda sig mer av internet och vetenskapliga artiklar för att hela tiden ha dom nyaste rönen i utbildningen. Det skulle hjälpa studenter vidare när man är klar med utbildningen till att lättare hitta nya artiklar och adekvat information på nätet. Det som är kul med att ses på plats är att man träffar

många nya människor och lär känna dem.

Vad ser du mest fram emot i utbildningen?

Jag ser mest fram emot att kunna skriva examensarbete om något jag intresserar mig för och brinner för – att få komma lite djupare in i frågor som jag funderar på i vardagen i mitt jobb. Examensarbetet hoppas jag kan bli ett bra verktyg både för mig själv och andra. Det är mer än ett år kvar till jag ska börja med den, men syftet och upplägget på studien ligger redan och ältar i huvudet.

Vilket stöd får du från din arbetsgivare för att kunna studera?

Jag har ett bra stöd från min arbetsgivare och chef och möjlighet att plugga på arbetstid.

Vad tror du skillnaden blir mellan att arbeta som specialistutbildad och att arbeta som grundutbildad i psykiatri?

Största skillnaden är att jag själv besitter en större och djupare kunskap. Men det är en viktig fråga för arbetsgivaren att ta till vara på den kunskapshöjningen som tillkommer och att den förs in i verksamheten på ett bra sätt. Många specialistsjuksköterskor väljer att gå från slutenvården till öppenvården just för att arbetsgivaren inte förmår att ta tillvara på den kunskapen som specialistsjuksköterskan har. Detta ser jag inte som ett problem på min arbetsplats då jag redan nu har en bra dialog med min chef om hur mitt uppdrag som specialistsjuksköterska skulle kunna se ut efter utbildningen.

Vilka råd kan du ge till den som funderar på att börja läsa till specialistsjuksköterska i psykiatrisk vård?

Alla som jobbar inom psykiatrisk

vård borde ha en specialistutbildning i psykiatri. Både för att man som sjuksköterska blir tryggare i sitt arbete och att man är med och minskar lidandet för patienten. I min klass är det stor

åldersskillnad och sjuksköterskor med olika bakgrund och kunskap, något som gör det mycket roligt vid seminarier då man tar till sig ny kunskap från sina medstudenter. ■

FAKTA

”Specialistsjuksköterskan med inriktning psykiatrisk vård ansvarar för såväl omvårdnadens kvalitet som utveckling, som för att utformning och genomförande av vård och omvårdnad sker i samverkan med patienten, dennes närstående och andra vårdgivare. I sin yrkesutövning ansvarar specialistsjuksköterskan för att leda och samordna omvårdnadsinsatser. I ansvaret ingår vidare att värdera och tillämpa ny kunskap från såväl omvårdnad som från medicinsk vetenskap och beteende- och samhällsvetenskap.”

Ur PRFs Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska med specialistsjuksköterskeexamen, inriktning psykiatrisk vård (2014).

RECENSIONER

TITEL **Möta människor med rättshaveristiskt beteende. Handbok för yrkesverksamma**
FÖRFATTARE **Jacob Carlander och Andreas Svensson**
FÖRLAG **Gothia Fortbildning**
UTGIVNINGÅR **2017**
RECESENT **Britt-Marie Lindgren**

Handfast om rättshaverister

BOKEN MARKNADSFÖRS som en "handbok för yrkesverksamma" som ger läsaren kunskap och redskap för att bemöta personer med detta beteende. Förhopp-

ningen är att försöka minska deras lidande men också att ge sig själv som yrkesverksam andrum. Den riktar sig till alla som i sitt yrke möter personer med rättshaveristiskt beteende, men exemplen i boken är främst hämtade från offentlig sektor.

Jakob Carlander är leg. psykoterapeut och arbetar vid egen mottagning. Andreas Svensson är leg psykolog, verksam inom Region Östergötland och driver även egen verksamhet. Det här är en andra och utökad upplaga som tar upp både svensk och internationell forskning inom området. Författarna lyfter också problematiken med ett rättshaveristiskt beteende på nätet och för anhöriga. Nytt i den här upplagan är också en fördjupad

juridisk vägledning och flera exempel på svåra situationer.

Förutom jag själv så har flera av mina kollegor som i sitt arbete stöter på dessa personer med stor behållning läst boken och uttryckt stor tacksamhet för de handfasta råd och den verktygs-låda som tillhandahålls. Boken förklarar vad som menas med ett rättshaveristiskt beteende, vem som har det och hur det kan förklaras samt tar upp strategier för att bemöta dessa personer. Människor med ett rättshaveristiskt beteende anser sig ofta felaktigt och orättvist behandlade av sin omvärld. De kan i sin kamp för upprättelse göra tillvaron närmast outhärdlig för andra. Många gånger bottenar deras agerande i psykisk ohälsa. ■

TITEL **Ny i psykiatri - våra vanligaste psykiska sjukdomar och funktionsnedsättningar – bemötande, behandling, anhörigperspektiv**
FÖRFATTARE **Heléne Glant**
FÖRLAG **Gothia Fortbildning**
UTGIVNINGÅR **2017**
RECESENT **Simon Notman Steinmo**

Tillgänglig introduktion till psykiatri

flera som möter psykisk ohälsa i sitt arbete får en ökad kännedom om psykiatri kan det få fördelar för både vårdtagare och personal.

Boken ger en lättöverskådlig och tillgänglig introduktion till de vanligaste sjukdomarna och funktionsnedsättningarna vi möter inom psykiatri. Ungefär lika mycket vikt läggs vid beskrivningen av själva diagnosen som vid bemötande och hur vården är utformad, med fokus på öppen- och slutenvård. Här och där finns belysande exempel och läsaren kan trots det ringa utrymme varje kapitel ges få en relativt god översikt över hur insjuknandet och vårdkedjan kan se ut för många personer med psykisk ohälsa och deras närstående inom psykiatri.

Jag tror att "Ny i psykiatri" fyller ett hål där flera böcker inom områ-

Heléne Glant. Fotograf: Marcus Gustafsson.

det blir för kliniska, för ingående eller för specifika. Jag tänker att jag som sjuksköterskestudent inför min egen psykiatriplacering haft stor glädje av denna bok. Särskilt uppskattat är några do's and don'ts i slutet på varje kapitel som kan vara en trygghet när du kommer helt grön till psykiatri! Möjligen hade boken tjänat på

ett mer konsekvent upplägg där till exempel fallbeskrivningar och förslag på förhållningssätt hade återkommit i varje kapitel istället för bara i vissa. Jag tycker dock att Glant på ett berömvärt sätt hittar precis rätt nivå för att skapa en översiktlig, lättillgänglig och tydlig introduktion till psykiatri och psykiatrisk vård. ■

I OKTOBER 2017 kom sjätte upplagan av boken "Ny i psykiatri". Författaren Heléne Glant är socionom, legitimerad psykoterapeut och författare med flera titlar bakom sig – däribland ett flertal böcker om ätstörningar. Med den här boken vänder sig Glant i huvudsak till dig som i din professionella roll möter människor med psykisk ohälsa, men som kanske saknar tillräcklig erfarenhet eller utbildning inom området. Exempel på några som skulle ha glädje av boken är sjuksköterskestudenter, personal inom äldreomsorg, boendestödare med flera. Författarens förhoppning är att om

Bli medlem i PRF

Psykiatriska
Riksföreningen
för Sjuksköterskor

Psykiatriska Riksföreningen för Sjuksköterskor samlar sjuksköterskor som arbetar inom och/eller har specialistutbildning i psykiatrisk vård.

VAD GÖR PRF?

- Företräder psykiatrisjuksköterskan och det psykiatriska omvårdnadsperspektivet i media, konferenser, seminarier, utredningar, hearings med mera
- Anordnar nationella och internationella konferenser inom psykiatrisk omvårdnad
- Ger ut tidskriften Psyche som bevakar kunskapsutvecklingen inom psykiatrisk omvårdnad
- Är remissinstans för lagförslag, riktlinjer med mera som rör psykisk hälsa och psykiatrisk vård
- Tar fram kompetensbeskrivning och brosch för specialistsjuksköterska i psykiatrisk vård
- Samlar forskare inom psykiatrisk omvårdnad i ett nationellt nätverk
- Delar ut stipendier som främjar forskning, utveckling och utbildning inom psykiatrisjuksköterskans område eller främjar psykiatrisjuksköterskans yrkesfunktion
- Samarbetar nationellt med Svensk Sjuksköterskeförening och Vårdförbundet
- Samarbetar internationellt genom PSSN och Horatio-European Psychiatric Nurses

VAD INNEBÄR MEDLEMSKAP?

- Ett viktigt stöd för föreningens arbete
- Möjlighet att engagera sig i och påverka föreningen
- Prenumeration på tidskriften Psyche (4nr/år)
- Rabatterad deltagaravgift på konferenser
- Möjlighet att söka stipendier

Medlem kan den bli som är sjuksköterska med anknytning till psykiatri genom utbildning eller yrkesverksamhet. Den som inte uppfyller detta krav är välkommen som associativ medlem.

**ORDINARIE MEDLEMSAVGIFT FÖR 2017 ÄR 325 KR.
STUDENTER OCH PENSIONÄRER BETALAR 200 KR.**

Medlem blir man genom att antingen anmäla medlemskap via www.psykriks.se eller genom att betala in avgiften via bankgiro 5118-1592 eller SWISH 123 069 28 06 och då ange namn och personnummer.

PRF

HALMSTAD
12-13 APRIL

PRFs Årskonferens 2018
PSYKIATRISK OMVÅRDNAD I KLINISK PRAXIS

Psykiatriska Riksföreningen för Sjuksköterskor hälsar välkommen till **ÅRSKONFERENS 2018!**

HALMSTAD 12 – 13 APRIL 2018

TEMA

PSYKIATRISK OMVÅRDNAD I KLINISK PRAXIS

Årskonferensen 2018 är en tvådagarskonferens som berör sjuksköterskor i psykiatrisk vård och andra som på ett eller annat sätt kommer i kontakt med psykisk ohälsa. I år har konferensen också ett särskilt fokus på specialistsjuksköterskeutbildningen med inriktning psykiatrisk vård.

Årets konferens syftar till att erbjuda sjuksköterskor verksamhet i psykiatrisk vård och närliggande områden tillgång till nya forskningsresultat och möjlighet att utbyta erfarenheter av vården nära patienten. Brukarperspektivet är återkommande en viktig del i konferensens innehåll. Tillsammans har vi en unik möjlighet att definiera vilka områden som behöver utvecklas med hjälp av såväl forsknings- och utvecklingsarbeten som samverkan i och omkring den psykiatriska vården. Konferensen är ett exklusivt tillfälle för såväl forskande som praktiskt verksam psykiatrisjuksköterskor från hela Sverige att tillsammans öka kunskapen om psykiatrisk omvårdnad. Nytt för i år är att Nationellt nätverk för specialistsjuksköterskeutbildning i psykiatrisk vård kommer att vara representerat under konferensen och att specialistsjuksköterskestudenternas perspektiv kommer att utgöra en del av innehållet.

Välkomna till en spännande konferens på Högskolan i Halmstad!

Anmälan, priser och uppdaterat program via www.prfkonferens.se

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

CALL FOR ABSTRACTS!

Årskonferensen är en möjlighet att sprida kunskap från utvecklingsarbete och forskning till kollegor runt om i Sverige. Abstrakt som anknyter till konferenstemat "Psykiatrisk omvårdnad i klinisk praxis" välkomnas.

Abstrakt skickas per e-post till abstrakt@psykriks.se Godkänt abstrakt genererar sänkt avgift till konferensen.

Stipendium för rättspsykiatrisk forskning

Ett stipendium på 10 000 kronor från Astrid Janzons stiftelse har tilldelats specialistsjuksköterskan Maria Åling, adjunkt vid Röda Korsets Högskola, för personcentrerad omvårdningsforskning inom rättspsykiatri.

JURYN SKRIVER I MOTIVERINGEN att personer som är i behov av rättspsykiatrisk vård utgör en stor grupp inom den slutna psykiatriska vården i Sverige. Dessa personer uppvisar vanligtvis en komplex sjukdomsbild vilket innebär utmaningar för patienten, närstående men också för omvårdningspersonalen. Med ett övergripande syfte att implementera en personcentrerad omvårdnad i den rättspsykiatriska vården behövs kunskap och erfarenheter från patientens, närståendes och personalens perspektiv inhämtas. ■

PRIS FÖR SAMTAL EFTER TVÅNGSÅTGÄRD

Tredje pris vid Stockholms läns landstings Patientsäkerhetsdagar tilldelades i år Anna Thurang, psykiatrisjuksköterska, fil.dr och kvalificerad handläggare vid Verksamhetsområde Psykiatri, för hennes arbete med uppföljningssamtal efter tvångsåtgärd.

STOCKHOLMS LÄNS sjukvårdsområde har implementerat uppföljningssamtal efter tvångsåtgärd för att ge patienter som tvångsvårdats möjlighet att berätta om sin upplevelse av vården. Uppföljningssamtalen ger lärdomar kring hur vi inkräktar så lite som möjligt på patientens integritet och värdefull information om hur framtida tvångsåtgärder kan förebyggas. Juryn skriver i sin motivering att genom implementering av strukturerade uppfölj-

ningssamtal efter tvångsåtgärd blir patienten delaktig och kan då påverka sin framtida vård. Personalen får en insikt och ökad förståelse för patientens upplevelser.

Patientsäkerhetspriset delades ut under Stockholms läns landstings Patientsäkerhetsdagar den 22–23 november. De vinnande bidragen har förbättrat vården för patienter, närstående och medarbetare. Tredje pris innebär en prissumma på 10 000 kronor. ■

Vårdpriser gick till psykiatri

Victoria Bruun Årets Vårdchef 2017. Foto: Vårdförbundet.

Victoria Bruun, avdelningschef för allmänpsykiatrisk slutenvård på Centralsjukhuset i Karlstad, vann Vårdförbundets nyinstiftade pris Årets Vårdchef. Som ny som chef inom psykiatrisk vård har hon lyckats utveckla vårdmiljön, lösa en bemanningskris och vända en stor personalomsättning till en attraktiv arbetsplats dit medarbetare söker sig. Hon belönas med 50 000 kronor för sitt personcentrerade ledarskap, där såväl patient som personal gagnas av resultatet: en höjd vårdkvalitet.

ökade ansvaret som det innebär att vara den som styr sin vård. Både patienten och sjuksköterskan får tydligare roller. Fokus har flyttats från medicin till omvårdnad, från kontroll till tillit. En patientgrupp som har setts som "svår" ses nu som resursstarka och med möjlighet att ta ansvar för sin vård, säger Joachim Eckerström i ett pressmeddelande från Vårdförbundet. ■

Joachim Eckerström.
Foto: Vårdförbundet.

Joachim Eckerström, specialist-sjuksköterska i psykiatrisk vård och adjunkt på Röda Korsets Högskola, vann 2017 års Vårdförbundspris på 200 000 kr för sitt arbete med självald inläggning (SI) vid emotionell instabilitet och självskadebeteende.

– Vi har sett hur patienten på ett positivt sätt tagit emot det

Tidigare antagning till specialistutbildning

Flertalet lärosäten kommer inför hösten 2018 att tillämpa tidigare lagad antagning till specialistsjuksköterskeprogrammet. Det innebär att ansökan öppnar 15 februari och ska vara inlämnad redan 15 mars, i stället för som vanligt 15 april. Besked om antagning kommer sedan redan i april. Tanken är att underlätta både för studenter och arbetsgivare att kunna planera ledighet och annat i god tid. ■

DAGS ATT SÖKA STIPENDIUM

STYRELSEN FÖR PSYKIATRISKA RIKSFÖRENINGEN för Sjuksköterskor behandlar stipendieansökningar två gånger per år, i januari och september. Ansökan ska vara styrelsen tillhanda senast den 15 januari respektive 15 augusti. Som medlem sedan minst ett år kan du söka stipendium. Ändamålet ska vara att främja forskning, utveckling och utbildning inom psykiatrisjuksköterskans område eller att främja psykiatrisjuksköterskans yrkesfunktion.

ANSÖKAN SKA VARA SKRIFTLIG och innehålla namn, personnummer, adress och för vilket ändamål stipendiet söks. Vidare ska ansökan innehålla en specificerad kostnadsberäkning och om man sökt andra bidrag eller stipendier. Gäller det en kurs ska kopia på kursprogrammet biläggas ansökan. Ange även eventuellt förslag till spridning av inhämtade kunskaper, exempelvis artikel i Psyche, seminarium eller bidrag till årskonferens. Vid ej genomförd aktivitet ska erhållet belopp återbetalas. Stipendier kan inte sökas för av PRF anordnade kurser/konferenser.

MÅLSÄTTNINGEN ÄR att kunna dela ut stipendium om totalt 15 000 kr under verksamhetsåret 2017.

VÄLKOMMEN MED DIN STIPENDIEANSÖKAN!

PSYKIATRISKA RIKSFÖRENINGEN FÖR SJUKSKÖTERSKOR

c/o Henrika Jormfeldt
Bråddared, 313 97 Simlångsdalen
henrika.jormfeldt@psykriks.se

Psykiatriska
Riksföreningen
för Sjuksköterskor

www.psykriks.se
www.facebook.com/psykriks
www.twitter.com/psykriks
styrelse@psykriks.se

PRF
c/o Henrika Jormfeldt
Bråddared, 313 97 Simlångsdalen
Bankgiro: 5118-1592
Organisationsnr: 812000-0693

STYRELSE 2017

ORDFÖRANDE

*Samordnare forskarnätverket
Konferensansvarig*

Henrika Jormfeldt, Halmstad
070-355 55 43
henrika.jormfeldt@psykriks.se

VICE ORDFÖRANDE

Medlemsansvarig

Prenumerationsansvarig

Karl-Henrik Forsman, Jönköping
070-631 18 93
karl-henrik.forsman@psykriks.se

KASSÖR

Britt-Marie Lindgren, Umeå
070-643 33 08
britt-marie.lindgren@psykriks.se

SEKRETERARE

Eva Lindgren, Luleå
070-292 93 42
eva.lindgren@psykriks.se

LEDAMOT

Jenny Molin, Umeå
072-200 33 98
jenny.molin@psykriks.se

LEDAMOT

PR- och sponsransvarig
Jenny Karlsson, Stockholm
070-235 27 28
jenny.karlsson@psykriks.se

LEDAMOT

Samordnare forskarnätverket
Hanna Tuvevson, Karlskrona
072-567 33 07
hanna.tuvevson@psykriks.se

LEDAMOT

IT-ansvarig

Simon Steinmo, Stockholm
0721-87 65 55
simon.steinmo@psykriks.se

LEDAMOT

Paul Stråby, Stockholm
070-780 21 62
paul.straby@psykriks.se

PSYCHE 2017

*Chefredaktör och
ansvarig utgivare*

Sebastian Gabrielsson, Luleå
070-548 38 64
sebastian.gabrielsson@psykriks.se

REDAKTIONSRÅD

Åsa Priebe, Södertälje
asa.priebe@gmail.com

Jörgen Öijervall, Varberg
jorgen.oijervall@hh.se

LOKALREDAKTÖRER

Mikael Nilsson, Varberg
0340-48 13 93
mikael.nilsson@lthalland.se

Christina Reslegård, Östersund
063-463 13 b

0640-166 37 a
christina.reslegard@rjl.se

RECENSIONSANSVARIG

Jenny Karlsson, Stockholm
jenny.karlsson@psykriks.se
070-235 27 28

REVISORER 2017

ORDINARIE

Ingemar Wänebring,
Bankeryd
036-30 78 58 b
036-32 31 40 a
ingemar.wanebring@rjl.se

Ulf Rogberg, Jönköping
ulf.rogberg@rjlj.se

SUPPLEANTER

Patrik Dahlqvist-Jönsson,
Halmstad
070-320 66 51
patrik.dahlqvist-jonsson@regi-onhalland.se

Rose-Marie Björklund,
Göteborg
0725-76 06 06
rosemarie.bjorklund@gmail.com

VALBEREDNING 2017

SAMMANKALLANDE

Jörgen Öijervall, Varberg
jorgen.oijervall@hh.se

Maria Åling, Stockholm
072-519 36 46
maria.aling@rkh.se

Lena Elfström, Stockholm
lena.elfstrom@vardforbundet.se

STYRELSE MÖTE NOVEMBER

SISTA HELGEN I november träffades styrelsen i Vårdförbundets lokaler i Stockholm. På fredagen hade delar av styrelsen deltagit i det gemensamma mötet med forskarnätverket och det nationella nätverket för specialistutbildning i psykiatrisk vård. Planen är att framöver använda årskonferensen som en mötesplats för samarbete inom och mellan nätverk.

Styrelsen behandlade förfrågningar från Vårdförbundet, SSF och bokförlaget Natur & Kultur om deltagande i olika workshops och kongresser. Förfrågan kommer att gå vidare till enskilda medlemmar. PRF lämnar förslag om bidrag om samvetsstress till Sjuksköterskedagarna 2018. Simon Steinmo deltar för PRF i SSFs arrangemang "Kommunikation och medier" i december.

Psyche diskuterades med chefredaktören. Det bestämdes att redaktions sammansättningen ska ses över till nästa möte. Deadline till nästa nummer justerades till 12 februari.

Behovet av en ny lättadministrerad och användarvänlig hemsida för föreningen diskuterades. Det finns önskemål om att kunna lägga upp och länka till artiklar från Psyche, lägga upp styrelsens arbetsmaterial samt skapa forum. Beslut fattades om att ta in offerter.

Ordförande rapporterade från styrelsemöte med vår europeiska samarbetsorganisation Horatio. Hon kommer även delta i möte med det nordiska samarbetet PSSN i Köpenhamn i december. Den nordiska konferensen som kommer att hållas på Färöarna 2019 kommer då att planeras.

Styrelsen arbetade även med planeringen inför årskonferensen i Halmstad 12-13 april. Klart är bland annat att Alain Topor och Ingela Skärsäter kommer att delta som keynote-föreläsare. I samband med årskonferensen kommer PRF hålla årsmöte. Valberedningen arbetar med att ta fram nomineringar. Vid nästa styrelsemöte i februari kommer förslag till verksamhetsplan för 2018 att avhandlas. ■

Paul Stråby

Styrelsemöte med HORATIO

I SAMBAND MED WPA-konferensen i Berlin 9-12 oktober passade den europeiska psykiatrisjuksköterskeorganisationen Horatios styrelse på att träffas och genomföra flera kortare styrelsemöten. Detta trots det späckade konferensschema och de många inbokade formella mötena med företrädare för andra organisationer.

Några av styrelsens medlemmar träffade Miia Männikkö som är ordförande i EUFAMI. Detta är en brukarorganisation som stödjer familjer som på något sätt drabbats av psykisk ohälsa. HORATIO kommer att samarbeta

med denna organisation för att stödja familjer som drabbats.

Horatio stödjer en kampanj om ökad medvetenhet om psykisk ohälsa som pågår i Tjeckien - "I add my chair to the circle". Att ställa stolen i cirkeln symboliserar en öppen attityd och dialog om psykisk ohälsa. Vill man stödja kampanjen är det bara att ta ett kort med en stol och dela bilden på sociala medier med hashtag #iaddmychairtothecircle

Horatio har sedan några år tillbaka en internationell expertpanel inom området psykiatrisk omvårdnad. Expertpanelen leds av Dr Roland van de Sande och Professor Micheal Loehr. Den är i sin nuvarande form indelad i sju undergrupper: utbildning, forskning, omvårdnadspolitik, verksamhetsutveckling, klinisk praxis, omvårdnadsteori och rättspsykiatri. Flera utvärderingar visar att denna indelning kan komma att behöva förändras. Syftet med expertpanelen är att bidra med råd och vägledning

för Horatios samarbete med EU kommissionen, WHO och i flera andra internationella sammanhang. Under de närmaste månaderna är intentionen att fokusera på uppdatering av expertpanelen för att på bästa sätt bidra till psykiatrisk omvårdnad i olika länder. Medlemmars aktiva engagemang välkomnas.

Nästa Horatiokonferens kommer att genomföras den 10-12 maj på Färöarna med temat "Safe Settings". I samband med detta sammanträder Horatios generalförsamling. Detta är en möjlighet att dela idéer, delta i professionella diskussioner och kritiska debatter eller bara nätverka. Vissa av ledamöterna i Horatios styrelse kommer att avsluta sitt treåriga förtroendeuppdrag i samband med generalförsamlingen och andra ställer upp för omval. Som Sveriges representant har jag ytterligare två år kvar som ledamot i Horatios styrelse. ■

Henrika Jormfeldt

PÅ GÅNG inom psykiatri och omvårdnad

2018

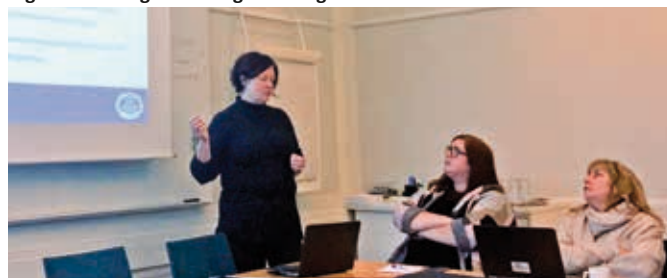
- Psykiatrisk omvårdnad i klinisk praxis/Psykiatriska Riksföreningen för Sjuksköterskor (PRF) årskonferens/12-13 april, Halmstad
- Safe settings/Horatio European Psychiatric Nurses/10-12 maj, Torshavn, Färöarna
- American Psychiatric Nurses Association (APNA) 32nd Annual Conference/24-27 oktober, Columbus, Ohio
- Australian College of Mental Health Nurses (ACMHN) 44th Annual International Mental Health Nursing Conference/24-26 oktober, Cairns, Australien

NÄTVERK – Vart vill vi?

DEN 24:E NOVEMBER anordnade den Psykiatriska Riksföreningen för Sjuksköterskor en gemensam nätverksträff för föreningens Forskarnätverk samt det Nationella Nätverket för Specialistsjuksköterskeutbildning i psykiatrisk vård. Syftet med dagen var att utbyta erfarenheter och diskutera nätverkande, psykiatrisk omvårdnad och specialistsjuksköterskans arbete och roll med fokus på framtiden och möjligheter till utveckling och stärkta samarbeten.

Åsa Andersson på Svensk Sjuksköterskeförening berättade vid träffen om nätverk; potentiella möjligheter och svårigheter med att driva nätverk. Ett nätverk kan fungera mindre regelstyrt jämfört med en organisation, vilket kan vara effektivt och en

Ing-Marie Moegelin deltog vid den gemensamma nätverksträffen.

fördel i vissa frågor. En koppling till en förening som en juridisk person kan dock vara användbart i en del situationer. För att bygga och bibehålla starka nätverk behövs engagerade personer och en gemensam agenda. Vid träffen fick vi även ta del av en presentation av Ing-Marie Moegelin om det förslag kring specialistsjuksköterskeutbildning som togs vid Svensk Sjuksköter-

skeförenings föreningsstämma 2017. Förslaget innebär i korthet att utbildningens alla delar ska vara på avancerad nivå, anpassas till internationell examina enligt Bologna och att utbildningen förlängs till två år.

Dagen bjöd på många viktiga och intressanta frågor och utbyten mellan deltagarna i de olika nätverken. Olika förslag till utveckling och användning av

nätverken diskuterades samt samarbeten mellan nätverken och samverkan med den Psykiatriska Riksföreningen för Sjuksköterskor. Hur kan vi använda våra nätverk effektivt, vilka funktioner och målsättningar vill vi att nätverken ska ha och hur blir vi ännu starkare tillsammans? Bland annat diskuterades synliggörande av nätverken och även den forskning som bedrivs, där utvecklingspotential bedömdes som möjlig. Vikten av att medverka i debatt och att verka tillsammans för att lyfta omvårdnaden diskuterades också. De förslag som togs fram under dagen verkar tyda på att vi framöver kommer att se och höra mer av de båda nätverken, vilket känns inspirerande och spännande! ■

Hanna Tuveesson

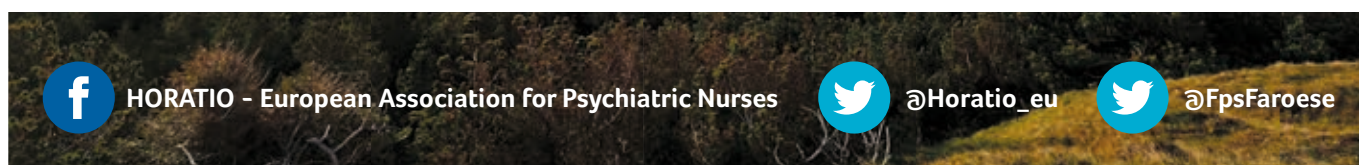
**BEGRÄNSAD
EFTERSÄNDNING**
Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen
med nya adressen
tydligt påskrivnen

B Posttidning

**Psyche c/o Karl-Henrik Forsman
Trädgårdsgatan 19
564 33 Bankeryd**

Horatio European Congress 10-12th May 2018 in the Faroe Islands

How do Psychiatric and Mental Health Nurses provide safe settings in Europe and around the world?

What is safe setting to you?

We invite you to join us, to discuss this topic at the congress, held in the Nordic House in the Faroe Islands 10-12th May 2018.

For information about the event: <http://www.horatio-web.eu/>

For further information and registration: www.greengate.fo/safe-settings

For information about the Faroe Islands: <http://www.visitfaroeislands.com/>

Accreditation points by RCSI - RCSI Faculty of Nursing and Midwifery

Congress fee early bird before 9 January 2018: 475 euro // DKK 3500

Congress fee after 9 January 2018: 545 euro // DKK 4000

Royal College of Surgeons in Ireland